

Струка (назив):	све струке			
Занимање (назив):	сва занимања			
Предмет (назив):	Етика (за III разред средњих школа)			
Опис (предмета):	општеобразовни предмет /прилагођено ученицима са лаким оштећењем интелектуалног функционисања			
Модул (наслов):	Етика I			
Датум:	2022. год.	Шифра:	Редни број: 1	
Сврха				
Сврха овог наставног предмета јесте да ученике уведе у основне појмове и дилеме етике као филозофске дисциплине. По завршетку модула ученици ће усвојити знања и ставове потребне за доношење моралних одлука, односно, разликовање исправног од неисправног. Ученици ће бити мотивисани да живе у складу са моралним вриједностима тако да овај предмет поред образовне има и васпитну улогу. Акцент је на практичном знању које се претвара у дјеловање и постаје пракса рјешавања проблема свакодневног живота. Ученицима се не нуде готова рјешења него се код њих развија морална свијест о властитим и туђим поступцима.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Према свом статусу предмет Етика је обавезно-изборни предмет, који се изучава у трећој години школовања, с једним часом седмично. У складу с тим изучавање овог модула не захтијева специјалне предуслове.				
Циљеви				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвајање знања о етици као филозофској дисциплини, њеним основним појмовима и дилемама. 2. Развијање свијести о властитим моралним увјерењима, као и о различитим вриједносним ставовима других. 3. Изградња позитивног става према основним људским вриједностима (слобода, толеранција, мир, достојанство, солидарност). 				
Теме				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Етика као филозофска дисциплина 2. Основни етички појмови 3. Примијењена етика 4. Пројекат 				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне	

			компетенције	
Ученик је способан да:				
<p>Етика као филозофска дисциплина</p> <p>1.1. Увођење у филозофију</p> <p>1.2. Предмет етике</p> <p>1.3. Методе етике</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Објасни појам и предмет филозофије; - наведе неке од извора филозофског мишљења; - објасни предмет бављења значајнијих филозофских дисциплина; - објасни поријекло и значење ријечи етика; - дефинише предмет бављења етике; - Наведете вријеме настанка ове дисциплине - наведе неколико најважнијих филозофа за настанак и развој ове филозофске дисциплине; - наведе подјелу етике на општу и посебну; - објасни разлику између етике и других наука које се баве људским дјеловањем; - дефинише појам методе; - Препозна неке од метода (дијалектичку и картезијанску методу); 	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна предмет бављења филозофије - Понови различите критерије подјеле филозофије - Препозна и укратко објасни предмет истраживања неких филозофских дисциплина - Разговара о важности филозофије - Препозна предмет бављења етике - Разговара о важности етике као филозофске дисциплине - Повезује логичко мишљење етике са стицањем знања у осталим научним областима 	<p>Након похађања модула <i>Етика I</i> ученик је:</p> <p>Емпатичан је и проактиван.</p> <p>Усвојио је вриједности и принципе на основу којих бира добро, а избјегава зло у свом одлучивању и понашању.</p> <p>Шири етичку свијест у својој околини.</p> <p>Толерантан је према различитим вриједносним системима.</p> <p>Промовише основна људска права и универзалне вриједности.</p> <p>Посвећен је солидарности, култури дијалога и тимском раду.</p>	<p>Посебну пажњу посветити разумијевању нових појмова и могућностима ученика.</p> <p>На часу је потребно комбиновати различите методе и облике рада. Потребно је редукovati традиционално и фронтално излагање наставника. Акцент треба ставити на интерактивну наставу и критичко мишљење ученика кроз индивидуални рад, кооперативно учење кроз интеракцију, учење према моделу, активно искуствено учење и рјешавање проблема. Наставници треба да потенцирају три елемента критичког мишљења: размишљање (концептуализација, анализа-синтеза, евалуација), размјена (комуникација, опсервација других погледа, преиспитивање и упоређивање личних ставова), презентација (изградња и аргументована одбрана властитог става, самопоуздање и свијест о вриједности властитих идеја, мотив за дјеловање). Критичко мишљење у настави развија се путем ЕРР стратегије (евокација, разумијевање,</p>
<p>Основни етички појмови</p> <p>2.1. Морал</p> <p>2.2. Норма</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објасни појмове морализам, аморализам, иморализам; - разликује поставке филозофске позиције 	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна појмове морализма, аморализма и иморализма и наводи примјере из властитог животног искуства 		

<p>2.3. Савјест 2.4. Вриједности 2.5. Слобода</p>	<p>моралног апсолутизма и релативизма; - наброји фазе моралног развоја; - објасни методе моралног васпитања; - објасни појам норме; - наброји различите врсте друштвених норми; - препозна сличности и разлике између моралних и обичајних норми; - препозна сличности и разлике између моралних и правних норми; - наводи примјере наведених норми у различитим заједницама; - објасни појам вриједности; - наброји различите врсте вриједности; - процијени добро/зло као категорије и врховне етичке вриједности; - објасни појам савјести и карактера; - објасни појмове стида, кајања и гриже савјести; - препозна слободу као антрополошку претпоставку моралности; - наведе различите врсте</p>	<p>- Пореди позиције моралног релативизма и апсолутизма - Наводи и укратко објасни фазе моралног развоја и васпитања. - Наводи и укратко објасни сукоб норми различитих друштвених заједница - Наводи разлику између моралних, обичајних и правних норми - Тумачи појам вриједности и вриједносних система појединца и заједнице - Промишља о добру и злу - Пореди различите моралне емоције попут стида, кајања и гриже савјести - Илуструје на личном примјеру искуство моралних емоција - Тумачи појам слободне воље - Илуструје на властитом искуству примјере различитих моралних одлука - Разговара о моралним дилемама</p>		<p>рефлексија) користећи различите методе и технике попут: - проблематизације, - актуализације, - усменог излагања са коришћењем табле, по могућности електронске презентације, - разговора оствареног на различите начине (олуја идеја, интервју, групна дискусија, учеником звијездом), - сњежне грудве, слагалице, вртешке, - рада на изворном тексту, - студије (анализе) случаја, - дебате, - методе писаног рада, - квиза знања и групног креирање мапе ума.</p> <p>Наставу треба учинити занимљивом коришћењем актуелних примјера моралних дилема из свакодневног живота заједнице (дневна штампа, телевизија, филм). Из истог разлога треба избјегавати на часу диктирање – потребне материјале доставити ученицима одштампане.</p> <p>Због природе овог предмета, при упознавању с новим садржајем, наставници не би</p>
--	--	---	--	---

	моралних одлука;			смјели упасти у замку да излажу и намећу своју етичку позицију ученицима. Сваком моралном проблему и етичком правцу треба прићи подједнако објективно и критички. Разлике моралних погледа код ученика треба подстицати, а не сузбијати. На ученику је да слободно искористи добијене информације и самостално примјењујући рационалну аргументацију формира властити морални суд.
Примијењена етика 3.1. Абортус и еутаназија 3.2. Генетски инжењеринг 3.3. Еколошка криза 3.4. Зависност 3.5. Професионална етика	<ul style="list-style-type: none"> - препозна моралну контроверзу двије дијаметрално супротне позиције абортуса („за живот“ vs „за избор“); - препозна појам еутаназије; - препозна хоспициј и палијативну његу као савремене алтернативе еутаназији; - објасни термин биоинжењеринга; - објасни појам генетске терапије и генетског побољшања; - наброји неке од разлога аморалности клонирања човјека; - Објасни савремене еколошке изазове загађења ваздуха, климатске промјене, очување флоре и фауне - образложи опасности које нуди ГМО (генетски модификована исхрана); - објасни појам здравља као вриједност; - објасни моралну потребу његовог очувања; 	<ul style="list-style-type: none"> - Критички промишља позиције за и против абортуса и еутаназије - Развије и аргументовано одбрани властити став по питању абортуса и еутаназије - Разликује генску терапију и генетско побољшање - Уочава савремену еколошку кризу - Промовише основну норму еколошке етике: Чувај живот! - Наводи примјере и аргументовано дискутуј - Уочава потребу чувања здравља - Идентификује и укратко објасни различите врсте зависности - Препознаје сигнале зависности код себе и код других - Подржава избјегавање опијата као најбољег начина борбе против зависности - Развије и аргументовано брани властити став по 	<p>Од изузетне је важности показати ученицима да су питања и садржаји којим се етика бави, иако понекад потичу из далеке прошлости, потпуно смислени и крајње корисни у рјешавању проблема савременог човјека.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - образложи проблем зависности као губитка слободe и достојанства личности; - наводи различите врсте зависности; - разликује појмове професије, занимања и позива; - наведе позитивне колегијалне особине; - наведе негативне колегијалне особине; - образложи начине кршења етичког кодекса у професионалној пракси; 	<p>овом питањ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повезује стечена знања о професији са избором свог занимања - Илуструје на примјеру из личног искуства негативне и позитивне колегијалне особине - Подржава очување личног угледа поштовањем етичких принципа прописаних професионалним кодексом - Наводи примјере и аргументовано дискутује 		
<p>Пројекат</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Наведe основне информације о слободно одабраној теми истраживања. 	<p>Бира тему истраживања, селекује релевантне информације, развија реторичке способности презентовања и аргументованог дискутовања</p>		<p>Програмом је предвиђена и слободна тема, што даје могућност наставницима да у договору са ученицима бирају садржај којим ће се бавити, самим тим да креирају исходе учења којим ће тежити. Овим ученици постају равноправни партнери у креирању програма, док се самом наставнику оставља слободан простор за обрађивање тема од личног интересовања. Пројектну наставу треба учинити занимљивом, инспиративном и практичном. Ученике треба интерактивно укључити у наставу кроз различите</p>

				<p>активности, попут: приказа филозофије неког од поменутих аутора, продубљивање тема које су већ споменуте модулом, писање реферата и излагање електронских презентација ученика, дебатно такмичење, тумачење филозофских тема кроз анализу филма, тимска израда паноа са циљем подизања моралне свијести, друштвено користан рад у локалној заједници, анализа савремених догађаја кроз дневну штампу и коришћење интернета, организована посјета културним догађајима и институцијама. Такође, добродошла је додатна мотивација за рад и подршка ученицима којима је потребна.</p> <p>Неке од тема које се могу обрађивати у склопу пројектне наставе су: сиромаштво, рат, патриотизам, смртна казна, одговорност политичара, лаж у медијима, родна равноправност, расизам, клонирање људи, вјештачка интелигенција, зависност о интернету и видео играма, коцкарска зависност, љубав и заљубљивање, проституција, хомосексуални бракови,</p>
--	--	--	--	--

				убијање животиња. Такође, могуће су и остале теме које ученици слободно бирају у зависности од њихових интересовања.
Интеграција				
Култура религија, Вјеронаука, Демократија и људска права.				
Извори				
<p>Обзиром да је уџбеник за овај предмет тренутно у припреми наставници се у међувремену могу служити сљедећом литературом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ђукић, Остоја; Стојановић, Горан. <i>Морална филозофија (хрестоматија текстова о морално-етичким проблемима)</i>, Бања Лука: Филозофски факултет, 2014. 2. Макинтарјер, Аластер. <i>Кратка историја етике</i>, Београд: Плато, 2000. 3. Темков, Крил. <i>Добро, боље, најбоље (етика за младе)</i>, Ниш: Бонес, 2003. 				
Оцјењивање				
<p>Оцјењивање се обавља у складу са Правилником о оцјењивању ученика. Изводи се током читаве школске године пратећи различите активности ученика, чиме се мотивишу за интерактивно учествовање у настави. Оцјена је показатељ успјешности остваривања предвиђених исхода и треба да буде у служби даљег развоја ученика. Прије извођења модула ученици се информишу о начину и критеријуму оцјењивања, а од наставника у току изучавања модула добијају образложење онога што су добро урадили и гдје су евентуално погријешили. Нагласак треба да буде на процесу долажења до знања и развијања способности, а не само на пуком набрајању чињеница. Због тога је важно да наставник створи угодну и приступачну климу, како би са ученицима могао остварити „филозофски дијалог“. Испитна питања треба да буду кратка и јасна, да захтијевају промишљање, препознавање садржаја лекције у личном искуству ученика, повезују новостечена са старим сазнањима и код ученика траже изградњу властитог става који аргументима може да оправда.</p>				